

Odborná prognóza o nastupujících fyzikálních rizicích souvisejících s bezpečností a ochranou zdraví při práci

Proč se zaměřit na vznikající rizika?

Pracovní prostředí se vzhledem k vlivu nových technologií a měnících se hospodářských, sociálních a demografických podmínek neustále mění. V této souvislosti byla agentura ve strategii Společenství na období 2002–2006 ⁽¹⁾ vyzvána k „ustavení observatoria rizik“ a k „předvídání nových a nastupujících rizik“. Cílem observatoria rizik je rozpoznat a předvídat evropské trendy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP), a tím umožnit lepší využití zdrojů a včasnější a efektivnější reakce na tyto trendy.

Co lze považovat za nastupující riziko?

„Nastupující riziko“ lze definovat jako riziko, které je **nové** a **zvyšuje se**.

Nové znamená, že:

- riziko dříve neexistovalo, nebo
- daná situace již existuje dlouho, ale nyní je vzhledem ke změně sociálního a veřejného vnímání či novým vědeckým poznatkům považována za rizikovou.

Riziko **se zvyšuje**, pokud:

- počet nebezpečí, které vedou k riziku, roste, nebo
- se zvyšuje pravděpodobnost vystavení se nebezpečí, které vede k riziku, nebo
- se zhoršuje dopad nebezpečí na zdraví pracovníků,

Jak rozpoznat nastupující rizika?

Prognóza byla vypracována na základě tříkolového průzkumu Delphi, který vychází z procesu opakování – výsledky předchozích kol jsou předávány odborníkům k novému hodnocení prováděnému podle pětibodové Likertovy stupnice. Ze 137 odborníků, kteří byli požádáni o účast na průzkumu, jich dotazník vrátilo 66. Jejich odpovědi vyplývají ze situace ve 14 evropských zemích a v USA.

Která nastupující fyzikální rizika související s BOZP jsou nejvýznamnější?

Rizika uvedená v prognóze odráží vzrůstající obavy z rizik zahrnujících více faktorů.

■ Nedostatek fyzické aktivity

Mezi identifikované příčiny patří stále rozšířenější používání displejů a automatizovaných systémů, což má za následek prodloužení doby sezení na pracovišti, jakož i čím dál delší sezení na pracovních cestách. Z bibliografického přehledu vyplynulo, že povolání, která vyžadují velmi málo fyzické aktivity a u nichž se zvyšuje výskyt muskuloskeletálních chorob, obvykle zahrnují dlouhé sezení. Povolání vyžadující dlouhé stání jsou však za riziková považována také. Mezi zdravotní problémy, které taková povolání způsobují, patří muskuloskeletální choroby horních končetin a zad, křečové žíly a hluboká žilní trombóza, obezita a některé typy rakoviny.

■ Současné působení rizika muskuloskeletálních chorob a psychosociálních rizikových faktorů

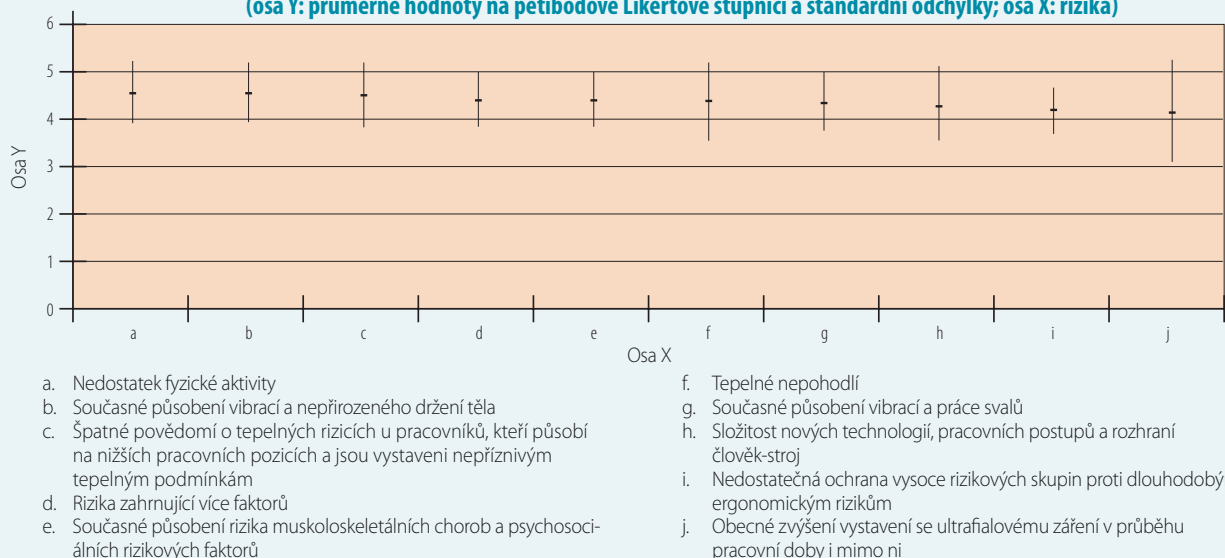
Má se za to, že nepříznivé psychosociální aspekty zvyšují účinky fyzikálních rizikových faktorů a přispívají ke zvýšenému výskytu muskuloskeletálních chorob. Literatura se zaměřuje na pracovníky používající displeje, zaměstnance call center a na zdravotnický personál. Mezi nepříznivé psychosociální faktory patří příliš vysoké či naopak příliš nízké pracovní nároky, složité úkoly, značný časový stres, nízká míra vlastní kontroly tempa práce, nízká míra rozhodování, nedostatečná podpora ze strany kolegů, nejistota zaměstnání a šikanování. Současné působení rizika muskuloskeletálních chorob a psychosociálních rizikových faktorů má na zdraví pracovníků mnohem vážnější dopad než vliv pouze jednoho rizikového faktoru.

■ Složitost nových technologií a rozhraní člověk-stroj

Fyzikální aspekty pracoviště, např. špatné ergonomické uspořádání rozhraní člověk-stroj, zvyšují duševní a emocionální zatížení pracovníků, a tím i výskyt lidských chyb a riziko úrazů. „Inteligentní“, ale složitá rozhraní člověk-stroj lze nalézt v leteckém průmyslu, ve zdravotnictví (počítačově podporované chirurgii), při řízení nákladních automobilů, zemních pracích (např. při práci s pákou ručního řízení v kabině) a složité výrobní činnosti (robotizace).

⁽¹⁾ „Adapting to change in work and society: a new Community strategy on health and safety at work 2002–06“ (Přizpůsobování se změnám na pracovišti a ve společnosti: nová strategie Společenství pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2002–2006), KOM(2002) 118 v konečném znění.

Deset nevyznamnějších vznikajících fyzikálních rizik souvisejících s BOZP, které byly stanoveny v rámci průzkumu (osa Y: průměrné hodnoty na pětibodové Likertově stupnici a standardní odchylky; osa X: rizika)

Rizika zahrnující více faktorů

Odborníci upozornili zejména na rizika zahrnující více faktorů. Literatura se zaměřuje na call centra, kterých stále přibývá a která sebou přináší nové typy povolání zahrnujících více rizik: dlouhé sezení, hluk na pracovišti, neodpovídající sluchátka, špatnou ergonomiku, nízkou míru vlastní kontroly tempa práce, značný časový stres a vysoké duševní a emocionální nároky. U pracovníků call center byly zaznamenány muskuloskeletální choroby, křečové žíly, nosní a krční nemoci, poruchy hlasu, únava, stres a vyčerpání.

Zvyšující se počet pracovních míst v call centrech v Německu
HVBG, Německo – Pressebilder

Nedostatečná ochrana vysoce rizikových skupin proti dlouhodobým ergonomickým rizikům

Tato problematika se v prognóze několikrát opakuje. Bylo zjištěno, že ohroženi jsou zejména pracovníci na nižších pracovních pozicích, kteří pracují ve velmi špatných pracovních podmínkách a na něž se paradoxně vztahuje méně školení a opatření o zvyšování povědomí. Příkladem jsou pracovníci v zemědělství a stavebnictví, jejichž znalosti o tepelných rizicích při práci ve studeném či teplém prostředí jsou špatné.

Tepelné nepohodlí

Je třeba upozornit na nedostatek opatření proti zamezení tepelného nepohodlí na průmyslových pracovištích, kde bylo dosud poukazováno pouze na tepelný stres. Má se za to, že dopad teplotních podmínek na stres či pohodu pracovníků není odpovídajícím způsobem vyhodnocen. Tepelné nepohodlí může zhoršit

výkonnost pracovníků a dodržování bezpečnostních předpisů, což může vést ke zvýšení pravděpodobnosti pracovních úrazů.

Obecné zvýšení vystavení se ultrafialovému záření

Ultrafialové záření je odborníky, kteří se zúčastnili průzkumu, považováno za závažné nastupující riziko. Vystavení se ultrafialovému záření má kumulativní účinky. Čím více jsou mu pracovníci v průběhu pracovní doby i mimo ni vystaveni, tím více jsou na něj při práci citliví. Zavedení preventivních opatření na pracovišti je tedy čím dál tím naléhavější.

Současné působení vibrací, nepřírozeného držení těla a práce svalů

Vibracím, přestože jsou považovány za „tradičtější“ riziko, bylo věnováno více pozornosti až v evropské směrnici 2002/44/ES⁽²⁾.

Další informace

Prognózu o fyzikálních rizicích doplňují odborné prognózy o lidských, sociálních a organizačních rizicích, chemických rizicích a biologických rizicích. Společně tak poskytují co nejucelenější obrázek o vznikajících rizicích ve světě práce.

Veškeré výsledky zjištěné v rámci projektu observatoria rizik naleznete na adrese: <http://riskobservatory.osha.europa.eu>

Zpráva agentury „Expert forecast on emerging physical risks related to occupational health and safety“ (Odborná prognóza o vznikajících fyzikálních rizicích souvisejících s bezpečností a ochranou zdraví při práci): <http://osha.europa.eu/publications/reports/6805478>

Pracovní dokument agentury „Research on changing world of work“ (Výzkum měnícího se světa práce):

<http://osha.europa.eu/publications/reports/205>

Zpráva agentury „New trends in accident prevention due to the changing world of work“ (Nové trendy v předcházení úrazům vycházející z měnícího se světa práce): <http://osha.europa.eu/reports/208>

Internetové stránky agentury obsahují odkazy na informace týkající se výzkumu měnícího se světa práce:

<http://osha.europa.eu/research/rtopics/change>

(2) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/44/ES ze dne 25. června 2002 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (vibracemi) (Úř. věst. L 177, 6.7.2002).

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Gran Via, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83

E-mail: information@osha.europa.eu

